

J E L E N K Ö R.

11. szám. Pest szerda. február. 6dikán. 1833.

Foglalat: Magyarország (kerületi ülések jan. 28—31ikeig. Némelly eszméletek bel és kül kereskedésünkre. Mult évi busz fogyaszték Pesten). Anglia (elegy tudósítások. Bresti francia flotta. Portugali és belga-hollandi ügy. Irland 's O'Connell. Egyebek). Franciaország (a' követkamarában megye-szerkezeti vitatások Lafayette beszéde velejevel St. Simonták polgárisulása uj Templariusok 's Templarissák 's több más). Németország (a' hessz katholikus papság nótlensége ellen, 's egyebek). Portugália. Éjszakamerika (berekesztése a' praesidens hirdetővényének). Belgium (kamarai ülés jan. 19 's 20ikán. A' Hollandiak). Törökország (a' török-egyptusi ügy. A' drinápolyi szerződés teljesített e valoban Szerviara nézve. Az Ozmán sereg 's Reschid tönkre juttok módja).

M A G Y A R O R S Z Á G.

Pozsony: Jan. 28—30ikán a' Főrendek viszon-üzenetének meghányatása tevé a' kerületi gyűlések' tárgyazatát. Mingyárt előre is az országos tanakodási tárgyak felvételi rendszerét illető vétetvén vitatás alá, a' többség az első üzenet melletti maradásra nyilatkozott; ugyan arra az előkelő sérelmek tárgyában is, noha némelly szó 's kifejezésbeli változtatással, másutt ellenben újabb oktámogatványi toldalékokkal; például, a' nevezett sérelmek 2ik 's 4ik fejezetében, hol országunk mellék v. kapcsolt részei 's Erdély testvérhazánk visszaforrasztásáról van szó. Nem kívántak a' biztosság-neveztetési kérelemtől is elállani, mellyel Országunk kereskedési szerződések iránt értekezlessék. 30ikán névszerint a' viszon-üzenetek, felirások, 's törvényczikkelyek magyarosítását érdeklő viszon-üzenetet fogván fel, az elsőnek a' Főrendektől tettel történt azonnali szives elfogadtatásaért köz örvendezésüket határozzák a' főrendű táblának üzenetben nyilatkoztatni, a' többiekre nézve pedig előbbi üzenetjőknél maradván azt ismételni, némelly felvilágosító újabb okok hozzá függesztésivel. Végre a' Főrendek diarium-viteli tárgyában: megnyugodni a' felsőház eziránti javaslatán, 's az egész kérdést későbbre, t. i. a' rendsz. munkálatok sorára utasítani. 31ikén már készen voltak az ezek iránt Főrendekhez küldendő üzenetek, 's miután felolvastattak, jóvábagyatva közleírásra bocsáttattak; utánok egyenest az Urbarium tárgyába, névszerint annak már említett sarkalatos 7ik fejezetébe bocsátkozván.

Fels. Urunk Schuflay Antal urat, zágrábi akad. a' Physika rendes tanitóját 's a' bölcselkedési kar idősb tagját 32 évig szorgalmasan folytatott oktatási érdemeire nézve

önkérelmére rendszeres 500 fr. fizetése és seniorsági 200 frnyi évenkénti pótlékdija mellett nyugalmazni kegyes volt.

Budapest: A' Tisza, Dráva, Száva 's ezeket felvevő Duna partmellékinek számos tölgyerdője, mellyek fája olly igen alkalmas kádár munkákra 's hajóépítésre, 's kiszolgált és már nagyobb értékű portéka-hordásra alkalmatlan hajókon a' természetől mutatott legrövidebb 's legolesőbb uton a' Dunán csekély költséggel vihető ennek torkolatáig v. Galaczig, 's innen szintolly jutalmasan 's a' száraz földet nem is érintve szállíthatatik a' földközi tenger kikötőibe, 's ennek partival határos országokba, méltán fő szemügyet érdemlenek, főkép azon táji erdőbirtokosinktól, hogy e' megbecsülhetlen csatornákon, mellyek ésszel egész Országunk minden meglevő vagy kigondolható fuvarinál jövedelmezőbbekké válhatnak, kádár v. dongafáikat Marseille 's egyéb déli francia révekbe költöztetvén a' legnagyobb haszonnal adhatnák el, 's így erdőik kellő gondviselése mellett egy jeles külkereskedési czikkellyé fordíthatnák e' terményt. Hát ha még a' liszt-készítést értenők ugy mint az Éjszakamerikaiak, akkor nagyobb mennyiségű élettermesztés mellett, mint eddig, mennyi kincset idézhetnének hazánkba mind ezen mind egyéb gyártott, v. (ha felmunkálni képtelenek vagyunk azokat) gyártatlan termékink által ez olcsó szállítási utakon! Ennél csalhatatlanabb módot pénzesülésre 's a' szegénységből kivergődésre ránk nézve nem gondolhatni. —

Továbbá valamint teljes igazsága van Széchenyi István grófnak, midőn azt mondja: hogy a' szőlőnemesítés- 's borkészítéshez nem tudunk úgy, mint a' 19dik században kellene, mert ha ezt kelleteként értenők 's országosan divatoztatnók, úgy borunkkal

mint külkereskedési ággal csudákat tehetnénk hír- és pénzszerzési szempontban, mivel a' legnevesb francia chemicusok 's technológok is (ha nem csal emlékezetünk, Chaptal, Rozier 's Parmentier) azt mondák, hogy a' francia borok divatának mindaddig az legfőbb szerencséje, hogy a' Magyar szüretelni azaz bort készíteni nem tud, — szintűgy teljes igazságok van értelmesb 's azt teli torokkal kiáltozó kereskedőinknek, hogy a' dohány-nemesítés- 's csomózáshoz sem értünk egy, mint a' 19dik század azaz korunk bel- és külföldi szükségei kívánnák. 'S így csak-nem mindenütt és mindenben az értelmesség hiánya miatt bűnhődünk 's lakolunk saját vesztteglésünk 's tespedésben rögző elmaradásunk miatt.

Ez okból a' belföldi apró adásvevére, (mellynél csak homokföldön termett könnyű világos sárga vagy sárga dohányleveleket adhatni el sikeres haszonnal) szükséges mennyiség kiállíthatása, melyet a' már egészen dugába dült hajdani szétválogatás miatt alig lehetekapni (mivel a' javát az aljash neművel sőt mindenféle szeméttel vegyest, és így előre bizton nem számítható áldozatokkal kelle vásárlani) néhány előkelő dohánykereskedőt arra határozá, hogy a' Debrő vidékin dohánnyt szedő zsidókat hallatlan ár-igérettel a' világos sárga és sárga mint két nemű levelek különválasztására 's minden egyéb közönséges levelek nélküli csomóztatására bírják. E' próbatétnek az lőn következése, hogy már a' mult leopoldi vásárra érkezett is illy külön választott dohány, melly 40 ft. 30 kr. pengőn kelt el pedig könnyen, holott e' kétféle dohánnyfajt pirossal vegyest csak 26, barnával csomózva 18, a' többi közönségest pedig csak 8—10 ft. pengőn lehetett eladni. — A' szegedi dohánynál is, melly burnót (tobák) készítésre legjobb, a' különválasztott könnyű világos színű leveles dohány, melly eddig a' közép osztályhoz számláltattott, mivel tobákra nem vala olly alkalmas mint az első osztályu zsiros faj, most a' vágni való dohány szűke miatt 14—16 ft. pengőn 's így sokkal drágábban kelt el, mint a' zsiros első rendű. Ha tehát a' dohánnytermesztők dohánnyikat tisztán 's különféle szükségekhez képest különválasztják, akkor a'

rujokra különféle vevők is fognak találkozni 's a' középár sokkal jutalmazóbb lesz ön elősegítésöknél fogva önmagokra nézve, mint eddigi szerfelett ártalmas bánásmódjok mellett. H. D.

Pest városának a' tanuló 's törvénygyakorló ifjuságon, katonaságon 's egyéb határozatlan időig itt mulató vidékieken kívül 63,134 főből álló népessége a' legördült 1832 évben elfogyasztott 9,675 darab ökröt, 12,575 darab tehenet, 's így összesen 22,250 dar. szalaszmarhát. Ezek nyomtak összeveleg 75,262 mázsát és 2 fontot, 's így általánosan minden levágott darab fagygyát $\frac{1}{4}$ mázsára véve, egyetemleg fagygyok teszen 5,502 $\frac{1}{2}$ mázsányit. Juhot levágtak 10,615 darabot, mellyek 3,533 mázsát 's 36 fontnyit nyomtak. Borjút levágtak 7,078 darabot, azonban az ezekből származott husmennyiséget, mint szinte a' vágószékre került bárány-számot és mértéket a' jegyzék-hijány miatt nem közölhetjük. De mind a' mellett, hogy e' vég czikkelyek a' vágó-legénység tulajdonivá 's hasznára engedtetnek, a' jó rend megkívánná ezeknek is pontos feljegyeztetésöket mind számra mind hus-mértékre nézve; ezt pedig a' czéh felügyelő biztosa legkönnyebben eszközölthetné akár a' legénység atyamestere, akár a' mészáros-czéh v. mesterek által, hogy e' pontban is rendpéldát mutasson Pest többi sz. kir. város testvéreinek.

(Kir. kam. tudósítás).

A' nagytárkányi sóperceptor Budaházy István jan. 11ikén meghalálozott.

A N G L I A.

Mult hónap 14ikén ministeri tanács tartott a' kincstárnoki hivatalnál, mellyben a' nyugotindiai rabszolgák ügye fordult elő. A' kormány eziránt, t. i. a' rabszolgák minél előbb lehető felszabadíttatások iránt újabb 's hathatós rendszabást szándékozik az uj parlamenttől kieszközleni. Mint hallik Buxton ur is fog, ha a' ministeriumtól meg nem előztetik, egy ide vágó indítványt tenni, melly szerint néhány (nemiratik, hány) esztendő mulva minden negerszülött (ki t. i. azon esztendő számon tul születik) szabad legyen. — A' londoni lordmayor, fel levén erre szólítva, felszólítá jan. 21kére az egész london-városi szavazattal bíró polgárságot a'

fölötti tanakodásra: valljon nem jó volna e kérelmet adni be az alsóházhoz, a' parliament hét évigleniségének eltöröltetése (t. i. a' követek most 7 esztendőre választatnak), továbbá a' rejtett szavazás behozatala (ugyan csak a' követválasztásoknál) 's az Assised taxis eltöröltetésök végett. — Az Albion szerint Stanley ur folyvást sürgeti lord Greyt, hogy az O'Connell által ujobban felnyitott irlandi egyesületet (New volunteer society, újabb önkénytes egyesület) egy egyszerű hirdetés által oszlassa széllyel. Lord Grey azonban folyvást vonakodik, noha Stanley ur kinyilatkoztatá, hogy ő különben az irlandi status-titoknokságról lemond. — Marquis Anglesey Londonba ment. A' Brighton-Herald szerint a' kormány 20,000 katonát szándékozik Irlandba küldeni; néhány újabb ezred Dublinba már megérkezett, innen az ország belsejébe oszlandó.

A' Guardian czimű ujság szerint a' Brestben gyülekező francia flotta Lissabon alá készül. Ez utóbbi városból pedig azon hirt hozá a' Guardian, hogy a' rebesgetett fegyverszünetből a' két testvér között (I. Portugal) semmi sem lett. Lord Russel (angol consul) tett ugyan ezek iránt ajánlatot Cadaval herczegnek, Lissabon kormányzójának, de ennek rögtöni felelete tagadó volt, dom Miguellel a' kérdés nem is közöltetvén. Lord Hervey e' hirrel jan. 3ikán Madridba visszatért. — Ellenben a' Courier ugyancsak a' Brestben készülő francia flottára nézve azt állítja, hogy az a' görög tengerre menend, az ottani orosz flotta mozdulatit szemmel tartandó. — A' Times ezt közli Brüsseltől jan. 17ikéről: Épen most hallom, hogy a' Schelde-flottának hollandi kormányzója parancsolatot kapott kormányától, hogy minden nemzetbeli hajót szabadon eressen a' Scheldén föl és levezni, kivévén az angol, francia vagy belga lobogó alatt menőket. Ezen engedelem, ugy mond a' Times, semmi feltételekhez nincs kötve 's így a' más nemzetbeli kereskedő hajók szintugy mehetnek Antwerphez, mint a' fellegrvár ostroma előtt menének. Most tehát az angol és francia kormányok dolga lesz, magoknak színtezzen just vivniök ki. Miért teszi a' hollandi király ezen gyűlöletes különözést nem lehet átlátni.

November közepéig (a' conventio kihirdetéseig) angol és francia hajók szintugy eveztek a' Scheldén mint akármelly más nemzetiek, ámbár ekkor már az egyesült angol-francia flotta a' hollandi partok előtt czikázott. — Ezen új caprice-sza O' hollandi Felségének, ugy mond erre a' Globe, melly mint tudjuk angol ministeri ujság, a' Schelde ügyét egészen kiveszi a' conferentia kezéből 's azt kirekesztőleg Anglia 's Franciaország ügyévé teszi. Meg kell azt is jegyezni, hogy ez legelső ellenséges lépése Hollandiának Belgium iránt, mióta ennek ügyét a' conferentia felfogta 's hogy ez által a' kérdés egészen máskép fordul. A' hollandi király egymást keresztül szeldelő, egymással ellenkező célokkal játszik, melly játéknál ő mit sem nyerhet, ellenben igen sokat veszhet. Irlandi ujságok közlik O'Connell rég megígért felszólítását az irlandi néphez. Ezen felszólításnak mint a' Courier mondja, igaz célja az unio eltörlése, színtelt célja pedig, a' népet inteni a' törvény elleni egyesületek- és gyülekezésektől, de kivált azon vad dühöngéstől 's mérsárlatoktól, mellyek ez újabb időkből az irlandi nemzeti charactert annyira mocskolják 's becstelenítik. Saját büne ezen felszólításnak, mond továbbá a' Courier az, hogy a' népet ily célra akarja egyesíteni 's lelkesíteni, mellynek elérését nekik, mint O'Connell igen jól tudhatja, az angol nép és kormány soha sem fogja megengedni. — Több tory ujság azt állítja, hogy a' ministerium parancsot adott volna O'Connell elfogatására. A' Times ezt tagadja 's azt mondja, hogy e' rendszabás egy pillanati megrettenést, de annál nagyobb 's dühösebb bosszút fogna utóbb gerjeszteni. Különben a' Times nem tagadja, hogy Angliának Irlandon uralkodása több század óta épen a' rettentés és erőszak basisán alapul, 's hogy az emancipations-bill csak épen egyetlent törült el Irlandnak számtalan 's mind alapos panaszaik közül. Az angol egyháznak reformáltatása Irlandban még nem lesz elegendő, meg kell azt egészen szüntetni, vagy csak 6 püspök 's 1 érsekre alászállítani, a' catholicus papsápnak pedig (ugyan csak Irlandban) adjon a' status fizetést 's kapcsolja azt ugyan ez által szorosán

magához. Ezen kívül még egy nagy és szinte szenvedhetlen súly fekszik Irlandon, t. i. az angol gazdag nemesekkel vetélkedni akaró vagy pénzüket külföldön fecserlő irlandi földes uraknak zsarlása 's kegyetlenkedése az irlandi bérlőkön (arendans) és szegény földmivelőkön. Ez, úgy mond a Times, ez szülte az ingerlettséget és lázongást Irlandban, 's tévedés O'Connellt ezen lázongás okának vagy lelkének nevezni, ő annak csak első szülött fia. — Január 17-ikén nyolcz ezred (regiment) szállított újlag Irlandba 's a corki kikötőbe ismét egy angol flottát várnak.

P. Malcolm admiral flottája (a' hollandi partoktól) Spitheadhez, megérkezett.

A' citybeli polgárok nagy gyülekezéssel, mellyet ezernél több polgár felszólítására hívott a' lordmayer egybe, nem igen vannak a' nagyobb 's ministeri ujságok megelegetve. Az említett kérelmek beadatása egy szóval 's köz akarattal fogadtatott el, 's benyújtásokra a' citynek három követe neveztetett ki. A' Globe kimélve szól ugyan e' határozatokról, de kivehetni hangjából, milly kedvetlenül veszi a' reformszellemnek ezen gyors haladtát, melly talán nem fog ott megállapodni, hol azt az előbbkelő 's ministeri whigpárt ohajtaná. — Hg Talleyrand oda mutató rendelkezéseket tett, hogy a' jövő nyarat is Londonban töltendi. — Ibrahimról írják zemlini kereskedő levelek, hogy a' fegyverszünet 's visszavonulás feltételeül Syriának fölségjussal (souverainetät) áttadatását kívánja atyja, a' vice-király, részére.

FRANCZIAORSZÁG.

Említők, hogy a' megyetanácsba választók meghatározása körül Berard urnak egy javaslatát fogadá el a' követkamara. E' szerint ezen választók száma az egész országban mintegy 350,000-re megyen (a' ministeri javaslat szerint csak 210,000 lett volna). E' szám védelmére Comte ur a' többek között ezeket mondá: Ha, úgy mond a' megyeválasztók javasolt számát kerek számmal 400 ezerre tesszük is, ezzel az összes lakosság számát úgy mint 32 milliót felosztván, kitészik hogy csak 80 emberre jut egy választó, 's hogy, ha egy háznépet 6 lélekre vesszünk, 13 francia háznépe közül 13 minden

résztvételtől a' municipalis jusok gyakorlata-ra nézve ki van zárva. — Angliának összes népessége meg nem halad 11,000,000-t, 's még is itt a' (parliamenti) követválasztók száma 1,200,000-nél többre megy, míg nálunk 32 millió között a' parlamenti követválasztók száma összesen csak 160,000, a' megyeválasztóké pedig csak 350,000. És így mi szinte háromszor nagyobb összes népszám mellett még csak egy harmadával sem bírunk a' pusztá megyei administratio-választásnál azon választó számnak, mellyel már Anglia a' legfőbb, u. m. az országos vagy is parlamenti követek választására bír. Mig Angliában kilencz polgár járul a' törvényhozó-test megválasztásához, nálunk csak egy járul a' megye-tanácsnokok, azaz megyei tisztviselők választásához. (— — — — —)

— — — — —). Ily resultatum mellett azzal csak nem fognak minket vádolhatni, hogy egy szertelen demokratiának vagyunk hívei és pártolói. — Hasonló értelemben szólott a' nagy és tisztos Lafayette. Sokan, úgy mond, szertelenül irtóznak attól, ha a' polgárok feles számmal bocsáttatnak a' választásokhoz. A' magasb társasági körökben bizonyos félelmek 's hiu aggodalmak divatoznak, mellyek egyikről a' másikra ragadnak 's így a' palotákból egész a' guynhóig elterjednek. Legyen szabad nekem megnyugtatóul csak egy példát hoznom fel a' nép által választott megyei tisztviselőkre nézve. Volt olly idő — 1792ben —, midőn a' constitutionalis rendet nagy veszély fenyegeté 's utóbb meg is dönté. Ezen criticus időpontban egy polgár előterjesztvényt ada be a' nemzeti-gyűléshez a' rend és constitutio fentartatására, mellyhez nyomban, noha azt (az előterjesztvényt) némelylek monarchiához 's aristokratiához közelítőnek mondá, 75 megyedirectorium állott, mellyek tagjai pedig a' nép által választók 's nagy demokraták voltak, 's ha az augustus 10-iki történetek közbe nem jövének, bizonyosan a' többi megye is mind hozzájárult volna. Ez, urak, azt tartom, nyilvános bizonyosság arra, hogy a' népben koránsem olly nagy a' demagogiára és anarchiára hajlás, mint rendszer-

rint vélegetik. Mások azt hányogatják, hogy a' mi javaslatunk által nagy erőt vesz rendszerünkben a' demokratia. De kérem, vessék az urak egybe a' mi választási rendszerünket más országokéval. Nem akarom Éjszakamerikát felhozni, ámbár én az éjszakamerikai egyesült statusok kormányát 's alkotmányát példányalkotmányának tartom. (NB. az egyesült statusokban minden, a' ki adóz választhat is, 's választatthatik is minden megszorítás nélkül). Erre azt mondják nekem, hogy illyes institutiokhoz egy minden más országtól külön vált, elmetszett sziget kell, valamint ezelőtt azt mondák, hogy képviseleti alkotmány is csak egy szigeten állhat fel. — En csak Angliát hozom fel. Itt hogy valaki egy, a' parlamentbe küldendő, megyekövetre szavazhasson (választhasson), csak 50 franc (50 váltó forint) jövedelemmel kell bírnia, míg nálunk 200 francnyi adót kell neki fizetnie. Míg tehát mi a' júliusi revolutio által is csak 100,000 követválasztóra tehattünk szert, addig Anglia ugyanezen revolutio impulsusa (t. i. a' reformbill) által 1,200,000 illyes választót nyert. 'S hozzánk közelebb is vannak illyes példák. Belgiumban a' választó közép számon véve csak 50 francot fizet, 's így teszem Philippevillenek lakosa, mióta e' város Belgiumhoz tartozik, négyszerte olly okosnak, tanultnak 's derék embernek tartatik, mint ha francia polgár volna. 'S ime, ugyanazon pillanatban, midőn mi meg akarjuk polgárinktól venni azon just, hogy maire-öket (birájokat) magok választhassák: Freiburg, egy német város, Európának egyik legmiveltebb férjfiát választja ön polgár-mesteréül, olly férjfiut, ki szív és ész, tudomány, egész élete 's azon hazafiság miatt egyiránt érdemel tiszteletet, mellyel a' reánk nézve is olly igen nagy becsü német nemzetiség és függetlenség mellett buzog. Így tehát látjuk, hogy a' választási rendszer mindenütt tágabb, szabadabb és függetlenebb mint nálunk. — Odilon-Barrot is hasonló értelemben szólott; válaszolt Thiers, el akarván a' kormányról háritani azon gyanut, mintha ez a' liberalisabb institutióktól félne, 's összezarvarván szokása szerint a' polgári jusok közömbbítését az utczai lázongásokkal 's népab-

solutismussal, 's a' t.; 's ezek, az igaz, hiányos intézkedéseknél 's buta, műveletlen népnél együtt is szoktak járni, de mi nem mutat egyebet, mint hogy minden a' maga helyén és idején jó 's hogy a' javításokat fokként 's a' maga rendén, különösen pedig a' népmívelésnél kell kezdeni.

A' követkamara jan. 19ikén kérelmekkel foglalatoskodott, 22ikén a' megyeszerkezeti vitatásokat folytatá ismét. Nem sokára, úgy mond a' National, egy törvényjavaslat fog a' követkamara elejébe terjesztetni, melly szerint ez Ney marsal kivégeztetése napját gyászosnak 's örökre szánandónak nyilatkoztassa ki, valamint XVI. Lajos halála napját illyennek nyilatkoztatá. — A' Gazette egy kurirt emlit, ki jan. 20ikán érkezett volna Madridból azon hírrel, hogy ott újabb zajongásoktól tartottak 's a' fővárosból minden, nem kereskedés végett mulató, francziát elutasítottak.

Sokan a' volt St. Simonisták közül szakálaikat levétetvén a' polgári életbe és szokásokhoz visszatértek. Ellenben Paris utcáin most új Templariusokat 's Templarisszákat láthatni, vörös kereszttel jegyzett fehér köpönyegekben; ezek nem régeben újabb szertartások szerint gyűlést vagy káptalant is tartottak Párisban. — A' párisi érsek (gróf Quelen) január 21ikén privát udvarláson volt a' királynénál 's kir. hercegasszonyoknál. — Humann ur a' követkamara jan. 24iki ülésében beadá törvényjavaslatát a' görög kölesön biztosittatása iránt, mennyire ez a' londoni egyezés szerint Franciaországot is illeti.

A' hollandi királyné visszatért Haagába. — Rövid időn egy törvényjavaslat fog a' francia kamarák elibe terjesztetni, melly által a' telegraphállitás jusa kirekesztőleg a' kormánynak adassék. — Marsal Ney képe, mellyet a' Francziák királya Langlois festőnél rendele meg, az Invalidusok palotájában felállítatott; a' Tuillériákban csak az élő (12) marsalok 's 2 szinte élő viceadmiral arczképeit hagyatván meg. — General Chassé és generallieut. Favauge St. Omerben van, Koopman ezredes 's a' többi hollandi tengerhadi fogoly Aireben. —

NÉMETORSZÁG.

A' porosz status-ujság következő hirdetvényt közöl: A' német szövetséggyűlés mult évi nov. 29ikén tartott 45ik ülésében azt végzé: lenne gondjok a' szövetségi statusoknak arra, hogy a' szövetségi ideigleni sajtó-törvény rendszabásai nem csak a' nyomtatott, hanem a' köre nyomott (lithographirt) irományokra is alkalmaztassanak. Ezen végzés Ő Felségének legfelsőbb határozatához képest ezennel köz hírré tétetik. Berlin, jan. 15kén 1833. Belső- és politiaminister B r e n n.

A' hessz követkamarában Hoffman Erneszt Emil legközelebb e' következő törvény-javaslatot tevő: Már a' mult országgyűlésen terjeszték a' kamarának egy törvény-javaslatot elő a' catholicus papság nősztés tilalmának (coelibatus) eltöröltetése végett, mire a' kamara 33 szóval 3 ellen azt véggezte, hogy a' harmadik osztály mint vizsgáló biztosság által motivált javaslat egy külön felírásban terjesztessék a' kormány elejébe. De minthogy erre az országgyűlési válasz v. osztató irományban (Landtagsabschied) semmi válasz nem érkezett, 's minthogy épen ezen időtől fogvást több országnak 's hazánkunknak is legderekabb 's legtudósabb papjai a' nősztés-tilalmat vagy is coelibatust a' catholica vallásban nem gyökeresnek 's magokat annak eltöröltetése mellett nyilatkoztatták ki: ennél fogvást bátor vagyok ezen törvényjavaslatot szóról szóra ugy, mint azt a' kamarai biztosság a' mult évben tevő, megújítani azon kérelemmel: aduá a' tisztelt kamara a' legfőbb status-hatalomnak tudtára azon ohajtását, hogy a' nőtelenység a' catholicus papságnál általában töröltessék el, 's tenne meg a' kormány minden illető 's hatalmában álló reudszabást, hogy e' ezél a' mi statusunkban is létesíttessék.

Freiburgban azon hir terjedett el, hogy e' városból az őrizet 's n. hercegi udvari törvényszék máshova fognak vitetni. Ezt hihetőleg fenyegetőleg híresztik, nehogy a' polgármesteri választás ismét a' kormány kívánata ellen történjék. Azonban mint hallik a' polgárság kinyilatkoztatá, hogy ők másodsor 's harmadszor is csak Rottecket fogják választani, midőn aztán a' megerősíttetésre nem leszen szükség. —

PORTUGÁLIA.

Catton gőzhajó fontos tudósításokat hozott Falmouthba Lissabonból január 9ikéről. Lord Hervey Madridból (az angol követségtől) Lissabonban volt 's többször és hosszasan értekezett admiral Parker, lord Russel, a' francia és angol consulok 's végre dom Miguel ministereivel is. A' következő az lett, hogy hivatalos levél bocsáttatott dom Miguelhez (Bragába), melly őt haladéktalan megtérésre kérte fel. Mint mondják, lord Hervey igen sürgette, hogy a' két fél között minél-előbb fegyverszünet köttessék, mit dom Miguel ministerei is igen ohajtottak. — A' békealkudozás pontjairól még semmi bizonyost nem mondhatni, azonban nagy hitelű levelezők állítják, hogy ezen békepontoknál fogvást dom Miguel Portugáliát elhagyandja, (hihetőleg Bécsben veendi lakását) 's dona Maria, mint törvényes királyné, nevében regensség fog Portugáliában állíttatni, mellyben azonban dom Pedro személyesen részt nem fog venni. — Oportoi hírek után jelenti a' Courier, hogy dom Miguel az éjszaki tábornal valóban elhagyta 's Lissabonba visszatért. Dom Pedro emberei igen jó kedvben voltak 's general Solignac új vezérökkel igen megelegetve, ki vágyton vágyott a' pusztá védelmi állapotból kilépni 's támadó hadi munkálatokhoz fogni. A' legközelebbi hírek Lissabonból minden esetre igen érdekesek lehetnek 's reménylik, hogy a' két testvér közötti harez valahára véget ér; a' spanyol kormány Stratford-Canning ur előterjesztésire igen hajlandó e' ezélra közleg munkálkodni.

ÉJSZAKAMERIKA.

Berekesztése a' praesidens hirdetvényének.

Tihozzátok szólok Délcarolinának lakosi. Nézzétek az ország állapotját, mellynek még most egyik tetemes része vagytok. Nézzétek a' virágzást, a' haladást, mellyet az emberi ezélatok 's ügyekezetek minden nemeiben tesz! Le akartok e az „amerikai polgár“ büszke nevezetéről mondani? 'S miért, elesábult férjfiak! miért akartok ennyi áldásról önkényt lemondani? Egy almaért a' különvált függetlenségnek; oly álomért, mellyet véres háboruk szomszéditokkal 's rut függendéstök egy idegen hatalomtól szakasza

félbe. Mi lesz sorsotok, ha sikerül vezériteknek titeket külön szakasztani? Egy értelemben vagytok e, nem félték belső, polgári viszályoktól 's ezek rettentő következményitől? Vagy talán a' szomszéd republikák, mellyek naponként újabb revolutiot érnek, vagy újabb támadásokkal küzdenek, irigyléstököt ébresztik? — Azonban egy magas köteletség parancsolja nekem, kinyilatkoztatnom, hogy ti nem győzhettek. Az egyesült státusok törvényeinek teljesedniök kell; nekem e' tekintetben nem lehet önkény szerint bánnom, köteletségemet itt a' constitutio szorosán előmbe tűzi. Azok, kik el akarják veletek hitetni, hogy a' törvények végrehajtását békés nton is akadályozhatjátok, igen rutul megcsaltak titeket. Tudniök kell és tudnotok, hogy e' célra nincs más ut a' nyilvános erőszak és pártütésnél, 's hogy ekkor mulhatlanul meg fognak tétetni a' rendszabások annak elnyomatására. Ama' csábítók meg akarják boldog unionkat szakasztani; de vigyázzatok, ne higyetek a' színes szavaknak. Az unionnak fegyveres kézzel megszakasztatása: árulás. Ezt akarjátok e? Am ha úgy van, érje a' súly és szégyen azok fejeit, kik a' lázadásnak vezér kolompósi; de a' fenytés mindnyájokat érheti, 's egész, szerencsétlen státusok fogja a' harez kárait viselni, mellyre t. i. országok kormányzékét elesábitottátok. Enilly esztelen merészletében az unióbontásnak nem egyezhetem meg, mellynek ti volnátok legelső áldozati; nekem, mint az egyesült státusok legelső tisztviselőjének (— — — — — — —) teljesítenem kell a' köteleztetést, mellyet eskümmel szentelék. Gondoljátok meg, hogy további ellenállástok reátok nézve rettentő, békés hontársítok 's a' rend és jó kormány barátira nézve pedig káros és veszedelmes leend. — A' polgári szabadság ezudar ellenségei nem nézheték bosszu nélkül a' mi boldogulásunkat, mert ez eleven megczáfolása volt az ő szolgálai rendszeröknek. Ök most kétségkívül a' káröröm diadalával fogják viszálykodásunkat emlegetni; töletek függüstbe osztatni reményöket. Most még van idő megmutatnotok, hogy a' Pinkney-k, Sumpter-ek, Rutlegge-k 's annyi dícsök utódi, nem fogják ellagyni az uniót, mellyért

atyjaik közül ezren vivának, vérzetteen, hullottanak el. Kérlek titeket ezek emlékezetinél, a' szabadság szeretetinél, az ország békéjinél, annyi jó polgár életinél 's ön becsülettöknél fogvást, vegyétek vissza lépéstököt! Törüljétek ki Délcarolinának lajstromiból conventetek szerkezet-bontó (desorganisirend) edictumát, kényszerítsetek erre annak tagjait, mutassatok erős és elszánt akaratot előttök azon alku fentartására, melly egyedül képes jóllét-, béke-és szerencséteket biztosítani; mondjátok meg nekik, hogy minden egyébrosz semmi azokhoz képest, miket az unió-bomlás maga után vonna, 's hogy el vagytok tökéve csupán az unió csillaglobogóji alatt fogni fegyvert; végre eskügyetek meg, hogy ti se becsstelen életet élni, se gyalázatos halállal halni nem akartok, mint ollyak, kik a' legelső sujtást tevék hazájok alkotmányá ellen. — Megsemmisíteni ti azt nem fogjátok, de megzavarhatjátok a' haza békéjét, megakaszthatjátok jólléte haladtát, kissebbíthetitek tartóssága hírét; — hanem a' béke újra helyre áll majd, a' jóllét visszatér 's a' nemzet characterén ejtett szenny csak azok emlékezetire fog örökre tapadni, kik a' rendezavarásnak okai 's gerjesztőji voltak. — 's a' t. 's a' t. Alól: Washington, dec. 10. 1852. függetlenségünk 57ik évében. Jackson. Livingston.

Decemb. 21ikeig terjedő ujságok szerint Newyorkból a' statuskormány elszánt akarrattal igyekszik a' nyugtalanságok elnyomatásán, de egyszersmind a' panasz-okok elnyésztetésin is. 3,000 ember fogott három hadi hajóval 's több kutterrel együtt Charleston előtt megjelenni, hogy Délcarolinát engedelemre visszahajtsa, miglen más részről a' kinestár titoknoka (financzminister) azon utasítást kapta, hogy a' statusnak minél előbb egy billt terjesszen elejébe, melly szerint a' multkor megállapított tarifában kijelelt beviteli vámok alább szállíttassanak. — Ugyancsak amerikai ujságok szerint a' Missisippi forrása végre megtaláltatott; t. i. ezen óriási folyam eredetileg az Ibaska-tóból fakad.

BELGIUM.

A' képviselőkamara jan. 19iki ülésében

a követbizományokat vizsgáló biztosság azon tudósítását adá, hogy general Goblet (volt minister) választatásánál Tournayban olyanok is szavaztak, kiket ottan ezen jus nem illetett, melly szavazatok nélkül azonban a' general szótöbbséget nem kapott 's így nem is küldethetett volna. Ez okon kívánja a' biztosság e' választást megsemmisíttetni. — A' kamara heves vita után ezen javaslatot elfogadá, 's jan. 20ikán már megjelent a' királyi rendelet, melly Tournay kerületét új választás végett ugyanazon hónap 30ikára hívja egybe. — A' belga had most a' Moniteur Belge szerint 191,228 főből áll, közöttök 66,258 gyalog, 18,171 polgári ör.

A' mult január 17ikén hallott álgyszásról ezt írják Doelből ugyanazon napról: Ma délelőtt 10 és 11 óra közt a' Hollandiak Liefkenshoekből le akartak egy kétálgys batteriát bontani, mellyet a' miénk (a' Belgák) ezen erősséggel szemben állítottak fel, Egy 24 fontos teke (golyóbis) egy deszkaboltan ment keresztül, holott belga katonák voltak; ezek viszonozták a' lövést 's néhány tekét az erősség cső-rézseibe (Schiesscharte) röpitettek. Azonban a' tűz mind a' két részről csakhamar megszűnt, de minden esetre fontos és a' kormány figyelmét érdemlő körülmény itt az, hogy a' mi itteni katonáink 200 álgyuval vannak szüntelen szemben, holott nekik nincsen több 2 álgyujuknál.

TÖRÖKORSZÁG.

Konstantinápolyi legújabb hírek szerint nagy diván tartatott ugyanott jan. 2ikán sersaskier Chosrew-basánál, mellyben maga a' szultán ült elől. Végzés lön, hogy a' mult évben Mehemed-Ali ellen kibocsátott fetwa (egyházi átok) huzassék vissza, de csak úgy, ha Ali basa a' szultánnak meghódol, midőn aztán (Aegyptushoz) Syriát is meg fogja kaphatni. — Ezen végzést a' vice-királyhoz Alexandriába Halil basa vivé meg. Ugyan akkor és ugyan oda Murawieff orosz generallieutenant is elutazott, kit rövid időn egy ausztriai agens is fogott követni, kik ott az angol kormány ügyvivője által gyámolittatva Mehemed Alitól a' kitett ajánlatok elfogadtatásit fogják sürgetni. Egszersmind hir küldetett ezen lépésekről Ibrahim basához is Kis-Ásiába, 's nagy a' re-

ménység, hogy e' felől a' fegyverszünet rövid időn meg fog köttethetni. Egyébiránt Ibrahimnak újabb előnyomultáról nincs semmi hir. Konstantinápoly az Oest. Beob. hírei szerint folyvást csendes. —

Belgrád, (— — — — —)
—) Nándor-Fejérvár dec. 20dikán: A' drinápolyi szerződés erejénél fogva kikötött 6 kerületnek Szerviához csatoltatása, melly eddig újabb 's újabb ürügyek alatt (török részről) meg nem történhetett, már most a' körülmények legközelebbi fordultokkal létesülni kezd. Épen most terjedez t. i. hire, hogy az említett kerületek négye támadásban van, 's a' ben lakozott török nemzetségeket kebléből egy szálíg kiüzte; példajokat a' még csendes kettő kétségkívül követendi. Mi szolgálhatott e' történetre okul, mindeddig nem tudják; közönségesen mindazáltal némelly előbbkelő török ivadékoknak a' Szerbeken elkövetett méltatlan bánásokat emlegetik. A' szerb kormány sem lehetette' tárgyban egészen részvétlen, mivel a' zendülés kiütésekor azonnal egy szerb tiszt termett néhány csapatkával 's egy álgyuval, minden erejéből támogatni a' kezdett lázadást.

Egy másik belgrádi levél Ibrahimnak Konieh melletti minapi fényes győzödelmét, az aegyptusiak megszokott hadifogásaik 's bátorságok főképen pedig a' körülmények visszás helyzetének tulajdonítja. Reschid Mehemed a' török fővezér egész elszántsáig harezolt mindig, de kivált utolsó megrohánáskor, midőn testőreit 7,000 boznai 's 8,600 albaniait vezete személyesen az ütközetbe, kik nem feledvén azon kegyetlenkedő bánást, mellyet mindkettőjük tartományiban a' fővezér nem rég azelőtt gyakorolt, csoportosan 's jobbára mindnyájan az ellenséghez mentek ált. Reschid maga sebesülten fogatott el, e' felett az egész tábori szer, élelem 's egész pattantyutára az ellenség kezébe került, többi katonái noha az aegyptusiakhoz számra kétszer annyian voltak, ha önkényt ált nem futottak szinte elfogattak vagy lekonzoltattak. Tönkre jutott szóval magával együtt egész serege, mert azon egy-néhány is kik megszaladhattak, mint szokása a' vert hadnak mind egyenesen haza tartottak.